

O lună mai târziu, pe 23 februarie 1948, lui Bâzu i-a fost retrasă cetățenia română prin decizie ministerială. Era prea târziu, pentru că el nu mai dorea să se întoarcă în țară, obținând statutul de refugiat la Roma. După o scurtă ședere în Italia, Constantin Cantacuzino a ajuns la Paris, pe 9 august 1948, unde se aflau fosta soție, mama și sora sa Alice, care se refugiase în Franța cu un an înainte.

În capitala Franței, Cantacuzino își regăsește foștii prieteni, și ei refugiați, pe Max Manolescu, vechiul său adjunct de la LARES și TARS, dar și pe Grigore Gafencu, fostul ministru de externe român și ambasador la Paris și Moscova. Acesta din urmă chiar l-a recomandat, printr-o scrisoare datată 14 februarie 1949, ministrului Elveției la Paris, pentru a-i facilita eliberarea unei vize pentru *țara cantoanelor*, întrucât Bâzu încercase încă din timpul șederii sale în Italia să intre în contact cu anturajul regelui Mihai, exilat în acel moment la Lausanne, dar fără succes.

Pentru a-și câștiga existența, Constantin Cantacuzino a încercat să-și găsească în Franța un avion de acrobație aeriană cu care să participe la mitingurile aeriene. Găsindu-se în imposibilitatea de-a și procura un astfel de aparat, Bâzu decide în vara anului 1949 să plece în Spania, unde se aflau verii săi din ramura Sturdza-Mavrocordat, dar și bunul său prieten Luis Beneyto, fostul consul general al Spaniei în București, care era căsătorit cu Elena Porfiranu-Rădulescu, și ea o apropiată a aviatorului.

Ajuns în Spania fără nici o sursă de venit, Bâzu își găsește repede de muncă, angajându-se ca pilot utilitar la o companie care se ocupa cu stropitul culturilor agricole. Această ocupație i-a adus o sursă de venit constantă, dar și legături strânse cu lumea aviației din Spania, ajungând în scurt timp să fie primit ca partener în Real Aero Club de España (RACE)¹⁶. Cu ajutorul aeroclubului spaniol, Bâzu și-a procurat în anul 1951 un avion de acrobație aeriană Bücker Bü 133 „Jungmeister”, cu care avea să participe în anii următori la numeroase mitinguri aeriene desfășurate în Franța, Anglia și Spania.

Apreciat pentru activitatea lui și devenit foarte cunoscut în urma prestațiilor sale aeronautice, Constantin Cantacuzino a ajuns unul dintre membrii de seamă ai comunității românești din Spania. Ales vicepreședinte al acestei comunități, Bâzu a făcut parte din delegația românească care a fost primită în audiență la generalul Franco, pe 7 martie

¹⁶ Aeroclubul Regal al Spaniei.

1955, cu ocazia vizitei în Spania a lui Mihail Fărcășanu, președintele Ligii Românilor Liberi, organizație care avea sediul la New York și care milita în afara zonei de influență comunistă.

La începutul lunii aprilie 1958, Bâzu a acordat un interviu lui Luis Saenz de Pazos, directorul prestigioasei reviste „Avion”, publicație a aeroclubului spaniol, manifestând aceeași dorință a participa la mitingurile aeriene și de a-și procura un nou avion pentru acrobație aeriană. Când interlocutorul său i-a propus să scrie un articol în care Cantacuzino să relateze la persoana întâi cum decurg antrenamentele și zborul la reprezentațiile aeriene, acesta i-a răspuns că ar prefera ca alții să scrie despre el, pentru că nu ar vrea să pară ca o lipsă de modestie din partea sa.

Acestea ar fi ultimele sale declarații publice, întrucât boala de stomac de care suferea încă din timpul războiului s-a agravat, și a fost internat de urgență în primele zile ale lunii mai 1958 la o clinică privată din Madrid. Probabil că incertitudinea pe care a fost nevoit să o îndure din 1944, odată cu instalarea regimului comunist în România, traiul precar din Spania în timpul zborurilor de pulverizare în condiții neigienice și, mai presus de toate, stresul cauzat de intensa activitate socială și aeronautică, au contribuit inevitabil la agravarea bolii sale. Pe 12 mai a fost operat de ulcer perforat, suferind o rezeție gastrică, aparent fără complicații. Starea postoperatorie s-a agravat, Bâzu având puseuri de febră și hemoragii, care au necesitat transfuzii de sânge. Pentru a-l salva, numeroși aviatori spanioli s-au mobilizat pentru a dona sânge, dar pe 20 mai starea bolnavului era critică, rudele sale din Spania anunțându-i deja familia. Constantin Cantacuzino s-a stins din viață în dimineața zilei de 26 mai 1958, în ultimele clipe fiindu-i aproape sora Alice, mătușa Zoe Mavrocordat Sturdza, doi veri din ramura Sturdza dar și numeroși prieteni. A fost înmormântat la Madrid, pe 28 mai, în cimitirul altor confesiuni decât cea catolică – *Nuestra Señora de la Almudena* –, la funeralii participând un număr mare de personalități din Spania, din diaspora românească, prieteni dar și admiratori.

Cu toate că s-a încercat în mai multe rânduri aducerea în țară a osemintelor lui Bâzu, acest prinț al înălțimilor a rămas să-și doarmă somnul de veci în Spania, țara care l-a adoptat. Pentru toți cei care l-au cunoscut, Constantin Cantacuzino a fost, fără îndoială, asul aviației române. Iată cum îl caracteriza fostul său camarad, aviatorul Ion Dobran, cel care l-a însoțit în nenumărate misiuni pe front, și cu care a legat o strânsă prietenie: *Sunt oameni a căror destin este să treacă cu o strălucire meteorică prin viață, Bâzu Cantacuzino a fost unul dintre aceștia. Purtător al unui nume legat de istoria neamului, a înțeles să-și onoreze blazonul înaintașilor prin ceea ce aceștia i-au transmis*

mai bun: cinste, onoare, bravură, iubire de țară și totală dăruire pentru cauzele drepte și bune. (...) fiind ofițer de rezervă, ceruse și obținuse aprobarea de a pleca voluntar pe front și nu ne-a mirat gestul lui pentru că întreaga sa ființă era de luptător. Fizic robust, statură athletică, zâmbitor, atent și politicos, te cucerea de la prima vedere. Știam tot ceea ce făcuse, pentru că se manifestase la „vârf”, dar culmile le-a atins în aviație atât ca pilot de linie, cât și ca pilot de înaltă acrobație și mai ales ca pilot de vânătoare.

Mihai Grigore Cantacuzino (1867-1928), tatăl lui Bâzu

Maria „Maruca” Rosetti – Tescani, devenită Cantacuzino (1878-1969), mama lui Bâzu

Maria Cantacuzino și fiul ei, Constantin, la Tescani

Constantin Cantacuzino la vârsta de 8 ani

Băzu împreună cu Mascot, câinele familiei, fotografiat la Tescani, în 1912

Conacul de la Tescani

Suvenir din Bușteni

Castelul Cantacuzino

Castelul Cantacuzino din Bușteni, construit de bunicul lui Bâzu, Gheorghe Grigore Cantacuzino – „Nababul”

Nunta lui Bâzu Cantacuzino cu Georgeta Diamandi, 1928